

מסורת הש"ס

(6) [למקן (א.ה.) 3] ע"ז
מז: [ומסתמא פ"ג ה"ו]
ע"ז דר. (ד) גס ה' שם
(8) פסחים ע"ג, (ו) ודברים
י"ו, (ז) ולא יעידו.
(ח) [ג"ל במדרש רבה קהלת
בפסוק וזה השם אלה
שמונה מלכיים מנהיגים
את התורה] וראה בילקוט
שמעוני קהלת א רמ
תתקנן. (ט) ע"ן ר"מ,
(י) ע"ן טוה"ט הגה' דשם
י' דברי ה"מ' כהנ' ג"ע
יע"ן ח"ס' שם ד"ה פ"ג.
(כ) ע"י מהרש"ק בספר
תפארת שמואל מה הדיבור,
(ל) [במילתא לקמן ע"ג].

הנהרות הב"ה

(6) נ"ב [לס' נגמתי
לשום ימים ליום הכהן]
(8) תוס' ד"ה לא דלמך
וכי ר"י הגלילי אומר
אלהיהם על ההרים א"ת
ההרים:

מוסף רש"י

אחד לשם אחד מכל
אלו. אפילו נטהו דלא
דריה אלא דלדך ששנת
ליום דבר שר' וקמו
מ"ס לשום הרים. לר
המנויה על ההרים ע"ז
כ"ו כיון ששנת בה
סימן אחד. לעומת
טובים (ע"ז ד.)

השו"ט פרק שני חולין

שנים אוחזין. זה בראשו וזה בקמו: לשום דבר כשר. שמיטה סתם:
גמ' וזכי מסיס. ליאמר נהגהה כדון מקרובת עבודת כוכבים
שאקריה כמת ומת אסור בהגהה דנפקא לן במסכת ע"ז (דף כ"ט):
מותמת שם מריס וגמר שם שם מעגלה ערופה: מיכאל ושילשול
קטן. כלומר לשום גדול שכלל
הכרית או לשום קטן שכלול:
שילשול. מולעת: דאמר לשום הר.
הר אינו נעשה עבודת כוכבים דכמיז'
אלהיהם על ההרים ולא ההרים
אלהיהם במס' ע"ז (דף מה'): הלכך
לשמן לא מיקרא אדמי מתיס ומיהו
פסולה ומלכוד משום דמתיס לשמיטת
עבודת כוכבים מיסתא נה ודמתן
לקמן (דף מה'): השוחט לשום נדר
וגיד שמיטתו פסולה משום דמי
לשוחט קדשיה בחוץ: לגדא דר. דר.
למלאך הממונה על ההרים: דומיא
דמיכאל. דלא מחובר הוא. ובעלי חיים
אף על גב דלא מיסתרי משום עבודת
כוכבים דקיימא לן בתמורה (דף כ"ט).
מדאמר רחמנא נעבד לגבוה מכלל
לדהיט שרי מיהו אלהות מקרו
דלמדי (שמות ח) הן נוצח את תועבת
מלכיים וזכיי (דברים ז) ואלית את
שמש ואת הירח ואת הכוכבים וכל
גבה השמים: היסע בהמס חבירו.
לא מיבעיא שלו דמיסתרא משום
תקרובת עבודת כוכבים שמיטת
סימן אחד. דאע"ג דבעלי חיים אין נאסרים להדיט לא משום
נעבד אשעשא עבודת כוכבים ולא משום מוקנא שנקטו לתקרובת
עבודת כוכבים דקיימא לן בתמורה (דף כ"ט). מדאשקריך קרא
למיסרינהו לגבוה דלמתי' (ב"ק מ:): מן הבקר (ויקרא א) להוליא את העבד
ומן האלן [שם] להוליא את המוקנא מכלל להדיט שרי מיהו כי עבד
מעשה גבושייכו מיסתרי דלמתי' בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף נ"ד):
אע"פ שאמרו המשתחיה לקרקע עולם לא אסרה חפר נה זרות
ואימן ומערות והשתחיה לן אקרן והכא נמי אע"ג דלמתי בעלי
חיים יניחו וזמיסתרי. והאי סימן אחד לאו דוקא דה"ה למתי סימן.
ובהמת חבירו נמי אע"ג דפשיטא לן דאין אדם אוסר דבר שאינו
שלו [ומת' ג:]: אשמועינן רב הונא דאסר לה כמעשה כל דהו: רבנא. לא
מיבעיא עומדת דכשהגביהו קנאה בהגנהה ונעשית שלו
אלא אע"ג דרבנא ולא קנאה אסר לה כמעשה: המשפחה לכהמס
חבירו לא אסרה. אפילו למוצח משום נעבד: עשה בה מעשה
אסרה. אף להדיט. ועממא יליף במסכת ע"ז (דף נ"ג): מכל הכלים
אשר הניח הנגן אחו בתלכותו כמעלו הכנו (ה"ב טז) ואמר מר מאי
הכנו שגנוס דלמתי בהגהה ואף על גב דלאו דרייה הו שזיו
כלי שרת: פשוט טעמא. לקמיה [ע"ז] מפרש מאי שנא חטאת דנקט:
שלש טעמא. כשוגג משום שבת ומשום שוחט קדשים בחוץ
ומשום עבודת כוכבים ששלשתן בכתה. ומשום מקלקל לא מיסטר
בשנת שזיר מתקנה הוא אלל בני נח שאכר מן החי אסור להם [בנהדרין
י:]: ומטאת כי שחתי להם" בעלים דבר שאינו שלו הו דשל גבוה הו:
מתחך

הא דאמר אהר. שאינו נעשה עבודת כוכבים כדפירש בקונטרס
ואע"ג דלא משיב אלוה לאסור התקרובת מכל מקום עובדי
כס"ף דלמתי' נפרק כל הללמים (ע"ז דף מו). הנכרים העובדים
את ההרים הם מותרים ועובדיהם כס"ף וזמרי' נמי בפרק ארבע
מימות (פסנהדר דף ס"א). מיידי דהוה
אשתמיהו לרר דהר דלמך עובדו
כס"ף ואין לתמוה דכיון דלא מיקרי
אלוה אמאי עובדו כס"ף דדוקא לענין
איבוד קאלמר קרא דלא מיקרי אלוה
ג' דלמתי' (דברים יב) כדריש דקרא
אזד תאזדון ודכ"כ ה"פ אלהיהם שעל
ההרים תאזדון ולא ההרים שהם
אלהיהם ועובדים אותם תאזדון ומה
שתקרובת הר מותר היינו משום
דמתי' מכלים דלמתי' אזד תאזדון
וגו' וזמרי' צ"ב רבי ישמעאל (ע"ז
דף נ"א): כללים ששמשו נעבד לעבודת
כוכבים הכמוז מדבר ואמר רחמנא
דדוקא אלהיהם על ההרים ולא ההרים
עלמ' אלהיהם אי נמי מש"ה העובדן
כס"ף אע"ג דלא מיקרי אלוה [שהרי
מחובר הוא משום דגלי רחמנא עובדי
מולות דמתמידי כדלמתי' (דברים ז)
וראית את השמש וגו' ואף על פי
שמחוברין בגלגל דרקיע והא דקתי
הכא לשם מהו ולכנה דהו זכחי מתיס
היינו לגדייהו שהם תלושיהו המלאכים
המנהיגים אותם דלמתי' [במדרש

י"ב מלכיים מנהיגים את התמה ומיהו בקונטרס לא פירש כן דמוקי
אף קרא דוראית את השמש וגו' בתלושים ומייתי ראי' מניה
דאע"ג דבעלי חיים לא מיסתרי משום עבודת כוכבים מכל מקום
מיקרי אלוה ואסרי מקרובת דריה וז"ל ומ"ש מקרובת הר מלכוי
הר דפליגי זה תנאי בפרק כל הללמים (ע"ז דף מה). דתנן ומה
שעלין אסור דלמתי' לא תתמוד כסף וזהב עליהם רבי יוסי (ו'
אמר על ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם ואמר בגמרא דפליגי
בצפוי הר כהר ו"ל דהתם מיירי כשעובדים ו' את הפסוק וז"ל וז"ל
שרי ליה לרבי יוסי הגלילי משום דאין עובדין אותו אלא אנכי
ובטיל לגביה דלא יהא טפל חמור מן העיקר ורננן נמי אי לאו
קרא ו' הו שזיו מהאי טעמא אי נמי רננן אסרי משום שעובדים
אוחו וקרא אשכמתא בעלמא [ווא"ת דמשמע גריש פרק כל האסורין
(תמורה דף כ"ג): דלפני בעלי חיים מותרים להדיט ומוקי לן תתמוד
כסף וזהב עליהם כדבר שאין בו רוח חיים אצל כדבר שיש בו רוח
חיים הואיל והוא מותר לפיו נמי מותר ואפילו לגבוה משמע התם
דהו שרי אי לאו דלמתי' בו מן הבקר ואפילו מיירי כשאין עובדין
אוחו מ"ש מתקרובת בעלי חיים דאסור ו"ל דלפני שרי טפי דבטיל
אנבייהו [ו' דהתם קונט' עמנו דשרי לפי שהוא צ"ח ומיהו נראה
דלפני צ"ח אסור אפילו להדיט מדפריך התם טעמא דרבייהו קרא
הא לא רבייהו קרא לפי מותר והא דלמתי' (דברים יב) ואזדנתם
את שמש מן המקום ההוא כל העשוי לשמש והשתחא למה לי
למדיק [טעמא דרבייהו קרא השתחא נמי דרבייהו קרא תקשה ליה
היך מותר להדיט. דקרא דמן הבקר לגבוה כתיב אלל ודאי אף
להדיט אסור והיינו טעמא [ו' כיון דאשמועינן דאסורים לגבוה ומיקרי
נפוי אפילו לא יתשז נעבד אלל לגבוה אע"ג דהר נמי חשז נעבד לענין גבוה דמוכח בפרק כל הללמים (ע"ז דף מו): דהמשתחיה
להר אכניו אסורין למוצח מ"מ כפיו מותר דילפינן מכלים כדפרישית ואין להאריך כאן וימר:
רבוצה אפני עבודת כוכבים. פירש בקונטרס לא מיבעיא עומדת דכשהגביהו קנאה בהגנהה ונעשית שלו ואין נראה דכי
הגביהה נמי לא קנה לה לענין שמשט שלו אס אין אדם אוסר דבר שאין שלו דהא גזל ולא תמאשטו הבעלים שנייה דמי
יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו חה לפי שאינו ברשותו כו' ולקמן (דף ס"א). נמי דלמך רב נחמן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פריך
ליה מהמנכך ומאי פריך מהמנכך והא מנכך מבי אגביהה קנייה כדלמך בהגיוקין (גיטין דף נ"ג): אלל ודאי כזכי לא חשיב שלו ואינו
קני לו אלל להמתידי באונסין אלל נראה דנקט רבנא דקנא רבנא רבנא רבנא ולא עשה בה מעשה גדול כל כך אסרה:
ס' לפני עבודת כוכבים. אין לפרש דוקא לפני עבודת כוכבים וכדרי יהודה בן צבא דלמך לקמן (דף ס"א). אין ממנכין יין אלל לפני
עבודת כוכבים והוה הדין שאר עבודות דנראה דדוקא לענין יוסקר קאלמר דבכל דוכתא דלמתי' בשוחט לא נקט לפני עבודת
כוכבים ועוד דלמתי' פריך בסמוך אשחויי חוץ לא ליחייב דמתחך בעפר הוא התם בשלל שחט לפני עבודת כוכבים ולא מתקרא ומ"מ
חייב העובד מיידי דהוה אעובד להר אלל ודאי אע"פ שלל לפני עבודת כוכבים נמי מתקרא והא דנקט הכא לפני עבודת כוכבים אורחא
דמלמא נקט אי"ז כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מסתמא לשם עבודת כוכבים ממש [אע"פ שלל פירש ויגון שהוא ישראל מומר
והשתחא מני למימר דנקט רבנא דלא מבעיא הרביעה לפני עבודת כוכבים ודאי לשם עבודת כוכבים ותחון אלל אפי' רבנא כבר כיון
דישראל מומר הוא וקוטט לפני עבודת כוכבים מתחין לעבודת כוכבים: כ"י הא דאמר ע"ז. לא מייתי קיעתה מעולה אלל מיהו
דמיסתרא בהמת חבירו ע"י מעשה אכל דמיסתרא כמעשה זוטא אין יכול לדקדק דלמלא עולה מעשה רבה קאלמר כדלמך בסמוך והא
דקאלמר בסמוך ועולה מעשה כל דהו קאלמר היינו משום דלרר הונא לא מני לפרושי מעשה רבה וא"כ על כרחך מעשה כל דהו קאלמר
דאי סימן אחד נבי א"כ הוה ליה לפרושי: ד"י"ב ש"ש האבות. לא נחת למנייה דל"כ לימני ארבעה וכיון שהוא יו"ה"כ אלל כתיב
אשמועינן חידוש דלענין שבת חייב אע"פ שלל חיקן אלל להוליא מיידי אכר מן החי כדלמך בפסחים בפרק אלו דברים (דף ע"ג). ונחוק
לעבודת כוכבים הו חידוש כעומכ בשמעמא וז"ל וזמרי' חייב משום שחויי חוץ והא אינו מתקבל בפנים דמטאת העוף ליתא אלל ביחוד ואין
קרנן יחיד קרב בשבת ו"ל דכיון דאס זרק הורלא כדאשכחן כ"ב דביה (דף כ:): גבי כשאי עגרת ששחטן שלל לשמן או שלל לזמן יש לו
להמתידי משום שחויי חוץ דכ"י השוחט והמעלה (בבבא דף קט). מדינן מקראי למיב בחוץ על כל הפסולין שאם עלו לא ירדו ואף על גב
דאוחו ואת בני בחוק פטור משום מחוסר זמן] שבת לא חשיב מחוסר זמן דאין זה אלל משום דאין עשה דקרנן יחיד דוחה מעשה דשבת:

מ

עין משפט
נר מצוה

קלו א מ"י פ"ב מה'ל
שמיטה הנה כה
סמך ע"ן סג טו"ש י"ד
ס"ה ספ"ן י"ד
קלו ב ג מ"י שם ה"ל ד
סמך טו"ש י"ד
ס"ה ספ"ן [ח] י"ד
קלו ד ה מ"י פ"ב מה'ל
שמיטה ה"ל א ופ"ס
מה'ל ע"ז ה"ל א ע"י
כשנתי וזכתי טו"ש י"ד
ס"ה קמ"ה ספ"ן [ח]:

שיטה מקובצת

[6] לא משום נעבד
שעשא עבודת כוכבים
ולא משום מוקנא שהקנן
לתקרובת עבודת כוכבים:
[7] [ב"ה (ס'תריא) [ב"ה (ס'תריא)
והאי סימן אחד: [8] דלא
דגלי רחמנא: [9] דלא
מיקרי אלוה משום דגלי
רחמנא אבר תאזדון אי
נפי הר מיקרי אלוה ה"פ
אלהיהם שעל: [10] אע"ג
דלא מיקרי אלוה משום
דגלי רחמנא: [11] דלא
מיקרי אלוה משום
תלושיהו והם המלאכים
המנהיגים אותם דלמתי' [12]
[1] ו"ל דהתם מיירי
כשעובדין אף את הצפוי:
[1] ורננן נמי אי לאו קרא
דלא תתמוד חוץ פהאי
[2] אכניו חוץ
כעבוד עמנו: [3] והיינו
טעמא דכיון דאשמועינן:

רבינו גרשום

אין שוחט לא לתוך
ימים. כלומר משום ע"ז
דאמרינן [ו] לאיסורא דיטא
קא שחט אכל שוחט
הוא לתוך אונן של מים
אלו זכתי לפרושי: הרי
אלו זכתי מתיס. כלומר
ואסור אפי' בהגנהה הא
דאמר לגבאי. כלומר לשד
של הר דואי הרי אלו
זכתי מתיס: אשחויי חוץ
לא ליחייב מתחך בעפ. כלומר
הכי סברין חטאת
בהמר דאיה ניהית אלא
אי שטימא אי ברוב שנים
ואי אכרת כיון דשחט בה
סימן אחת אסרה אשחויי
חוץ כו' כלומר דלא חשיב
חטאת ולא יהא חייב
אשחויי חוץ דבסימן אחד
אין מתקבל בפנים:

או נראה דל"ל לאיסורא ור"ל
ש' של טו"ש ע"ז כ"ב (דף
מ"ה פ"ב) שפירא חשיבה
לנפן יריעה' ש' של טו"ש
אסרה דענינהו: